

Djuravdelningen

Bilaga till checklista - Djurförsök

Fastställd den 6 oktober 2026

Innehåll

Bilaga till checklista - Djurförsök	1
Innehåll	2
Inledning	4
Definitioner	4
Regelverk	5
Riskklassificering och riskanalys	6
Ansvar	6
Hur förbereds den operativa djurskyddskontrollen?	7
Rapportering och registrering av offentlig djurskyddskontroll	8
Kontrollpunkter	9
Försök 1. Giltigt djurförsöksetiskt godkännande för det aktuella försöket finns	9
Försök 2. Giltigt tillstånd att använda försöksdjur för de djurförsök som utförs finns	11
Försök 3. Djurförsöket sker på godkänd försöksdjursanläggning, alternativt annan plats enligt djurförsöksetiskt godkännande	12
Försök 4. Försöksdjuren sköts och hålls enligt gällande bestämmelser eller enligt djurförsöksetiskt godkännande	13
Försök 5. Försöksdjuren har tillgång till berikning i tillräcklig utsträckning eller enligt djurförsöksetiskt godkännande	15
Försök 6. Tillräcklig tillsyn av försöksdjuren under djurförsöket	16
Försök 7. Försöksdjursveterinär eller expert deltar vid tillsyn	17
Försök 8. Kraven på destinationsuppfödda försöksdjur är uppfyllda	17
Försök 10. Försöksdjuren är märkta enligt godkända metoder. Primater, hundar, katter och kaniner har individuell identitetsmärkning	18
Försök 11. Framställning av genetiskt modifierade organismer sker enligt gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande	19
Försök 12. Vid genbestämning av genetiskt modifierade organismer används godkända metoder	20
Försök 13. Försöksplanering har skett i samråd	20
Försök 14. Försöksdjur får bedövning, smärtlindring och lugnande medel utifrån behov och i enlighet med gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande	21
Försök 15. Onödigt lidande undviks och djurförsökets slutpunkt eller avbrytningspunkt följs	22
Försök 16. Avel och uppfödning inom djurförsöket sker enligt gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande	23

Försök 17. Övåntade fenotypiska avvikelser och funktionsnedsättningar orsakar inte lidande utöver vad som medgetts i det djurförsöksetiska godkännandet	23
Försök 18. Särskilda bestämmelser för immunisering, antikroppsproduktion och akut toxicitet efterlevs.....	24
Försök 19. Avlivning under djurförsök sker enligt gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande	25
Försök 20. Återanvändning av försöksdjur sker enligt gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande.....	26
Försök 21. Personal som arbetar med försöksdjur har den utbildning och kompetens som krävs för sina uppgifter	26
Försök 22. Beslut och annan dokumentation rörande djurförsöket finns tillgänglig för personal som arbetar med försöksdjuren	27
Försök 23. Djurutrymmen är försedda med försöksledarens namn samt diarienummer för det djurförsöksetiska godkännandet	28
Försök 24. Journaler förs för alla försöksdjur som ingår i djurförsöket. Journalerna innehåller de uppgifter som krävs	29
Försök 25. Dokumentation som krävs för utvärdering i efterhand samlas in i enlighet med gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande	30
Försök 26. Åtgärder i samband med avslutandet av ett djurförsök är i enlighet med gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande	30
Försök 27. Stämmer det att inga övriga brister upptäcktes vid djurskyddskontrollen.....	31
Försök 28. Försöket är undantaget krav på verksamhetstillstånd eller djurförsöksetiskt godkännande samt uppfyller kraven för undantaget.....	32

Inledning

Denna vägledning är beslutad av Jordbruksverket och ger en information om hur bestämmelserna som rör försöksdjurens välfärd bör kontrolleras. En vägledning är inte juridiskt bindande. Vägledningen beskriver lämpliga sätt att kontrollera efterlevnaden av bestämmelserna. Det kan dock finnas andra kontrollåtgärder som också är lämpliga.

Syftet med vägledningen är att skapa en tydlighet i arbetet med att kontrollera försöksdjursverksamheter.

Syftet med djurskyddskontrollerna är att säkerställa att djurskyddslagstiftningen efterlevs. Djurskyddslagstiftningen syftar till ett gott djurskydd, främjande av en god djurvälfärd och respekt för försöksdjur.

Kontrollpunkterna i denna vägledning är till skillnad från kontrollpunkterna i checklistan lagda i nummerordning. Detta för att göra det lättare att hitta i vägledningen.

Ansvarig enhet är försöksdjursenheten, telefonnummer till växeln (be att bli kopplad till försöksdjursenheten): 036-15 50 00, mejllåda:
forsoksdjur@jordbruksverket.se.

Det är länsstyrelsens djurskyddsinspektörer som ansvarar för den operativa djurskyddskontrollen inom försöksdjursverksamhet. Förvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) ansvarar för tillsyn och djurskyddskontroll för försöksdjursverksamhet inom Förvarsmakten.

Definitioner

Försöksdjur samt djurförsök

I första kapitlet i djurskyddslagen (2018:1192) kan du hitta följande definitioner som rör försöksdjur och djurförsök;

3 § Med försöksdjur avses djur som används eller är avsedda att användas i djurförsök. Med försöksdjur avses även djur som har använts eller har varit avsedda att användas i djurförsök och som förvaras på en anläggning eller i ett annat förvaringsutrymme för försöksdjur.

Ett försöksdjur är ett djur som används i djurförsök eller som föds upp, förvaras eller tillhandahålls för djurförsök.

4 § Med djurförsök avses användning av djur för

1. vetenskaplig forskning,
2. sjukdomsdiagnos,
3. utveckling och framställning av läkemedel eller kemiska produkter,

4. undervisning, om användningen innebär att djuret avlivas, utsätts för operativt ingrepp, injektion eller blodavtappning eller om djuret orsakas eller riskerar att orsakas lidande, samt
5. andra jämförliga ändamål.

Med djurförsök avses också

- framställning av djur med förändrad arvs massa, om gentekniska, kemiska eller andra liknande metoder används, och
- bevarande genom avel av en stam av djur med förändrad arvs massa med bibehållande av djurens genetiska egenskaper i de fall där djur kan orsakas lidande.

Det är alltså syftet med användningen av djuret som avgör om det är ett djurförsök eller inte. Försökssituationer där djur inte utsätts för något lidande kan alltså även de vara djurförsök. Exempel på detta kan vara användande av försöksdjur i observationsstudier eller avlivning av försöksdjur utan att försöksdjuret utsatts för något ingrepp eller liknande.

Djur som används i djurförsök och utsätts för lidande ska dock inte anses vara utsatta för onödigt lidande om detta har godkänts av en djurförsöksetisk nämnd. Det innebär att alla åtgärder eller ingrepp som kan medföra lidande måste vara specificerade i det djurförsöksetiska godkännandet.

Kontrollobjekt

Enligt 4 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2022:13) om offentlig kontroll på djurskyddsområdet definieras ett kontrollobjekt som verksamhet som har tillstånd att få använda, föda upp, förvara eller tillhandahålla försöksdjur enligt 7 kap. 2 § djurskyddslagen (2018:1192).

Regelverk

Tillämpliga regelverk som rör försöksdjur samt djurförsök:

- djurskyddslagen (2018:1192),
- djurskyddsförordningen (2019:66),
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2025:28) om försöksdjursverksamhet,
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2025:29) om djurförsöksetisk prövning,
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2022:13) om offentlig kontroll på djurskyddsområdet, samt
- Kommissionens riktlinjedokument om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål ”Caring for animals aiming for better science Directive

2010/63/EU on protection of animals used for scientific purposes : inspections and enforcement”, publicerad 2018.

Riskklassificering och riskanalys

Enligt 13 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2022:13) om offentlig kontroll på djurskyddsområdet ska kontrollobjekt med krav på tillstånd att använda, föda upp, förvara eller tillhandahålla försöksdjur riskklassificeras och kontrolleras. Minst en tredjedel av de som har tillstånd att få använda försöksdjur ska kontrolleras varje år. De som har tillstånd att få använda, föda upp, förvara eller tillhandahålla primater ska kontrolleras varje år.

Följande faktorer ska användas som grund för riskklassificering.

1. antal djur och vilka djurslag som hålls,
2. tidigare kontrollresultat,
3. information som kan tyda på bristande efterlevnad samt
4. i fråga om användare, även antal och typ av djurförsök.

För verksamheter med tillstånd att använda försöksdjur ska även antal och typ av djurförsök användas som grund för riskklassificeringen. När det gäller typ av djurförsök är det lämpligt att prioritera djurskyddskontroll av djurförsök där försöksdjurens lidande riskerar bli stort på grund av klassificering (ringa, måttlig avsevärd, terminal svårhet). Detsamma gäller exempelvis djurförsök där osäkerheten kring utfallet är stort såsom djurförsök som ska utvärderas i efterhand och djurförsök med nya okända djurmodeller eller framställning av genetiskt modifierade försöksdjur med förväntat skadliga fenotyper. Det är lämpligt att sprida djurskyddskontroller mellan olika föreståndare, försöksledare och inom olika verksamhetsgrenar.

Djurskyddskontrollregistret (DSK) fungerar inte för att ta fram en riskklassificering för försöksdjursverksamhet. Länsstyrelserna har tillfälligt tagit fram ett eget register för detta.

Ett lämpligt sätt att lägga upp sina djurskyddskontroller kan vara att göra en första omfattande kontroll av hela verksamheten och försöksdjursanläggningen med hjälp av den allmänna checklistan och sedan vid efterföljande kontroller enbart eller i huvudsak fokusera på stickprovskontroller med hjälp av djurförsökschecklistan.

Ansvar

Inför djurskyddskontrollen kan det vara lämpligt att ta reda på vilka personer inom försöksdjursverksamheten som har de olika rollerna som specificeras i verksamhetstillståndet. De olika rollerna ansvarar för olika uppgifter (se nedan).

Beroende på vilken information som behövs vid djurskyddskontrollen kan olika personer med olika ansvar behöva tillfrågas. Eventuellt kan någon kontaktas i förväg om det är ett önskemål att viss dokumentation plockas fram inför djurskyddskontrollen.

Som tillståndshavare inom en försöksdjursverksamhet är man ytterst ansvarig för att försöksdjursverksamheten bedrivs bland annat enligt 7 kap. 6 § djurskyddslagen (2018:1192) och föreskrifter.

Som föreståndare är man enligt 3 kap. 2–4 §§ (SJVFS 2025:28) ålagd vissa uppgifter inom försöksdjursverksamheten som man ska ansvara för. Om det finns mer än en föreståndare inom en försöksdjursverksamhet ska det finnas en delegationsordning som visar ansvarsfördelningen mellan de olika föreståndarna.

Som försöksdjursveterinär eller expert är man enligt 3 kap. 6–7 §§ (SJVFS 2025:28) ålagd vissa uppgifter inom försöksdjursverksamheten som man ska ansvara för. Om det finns mer än en försöksdjursveterinär eller expert inom en försöksdjursverksamhet ska det finnas en delegationsordning som visar ansvarsfördelningen mellan de olika försöksdjursveterinärerna eller experterna.

Som försöksledare är man enligt 3 kap. 8 § (SJVFS 2025:28) ålagd vissa uppgifter inom försöksdjursverksamheten som man ska ansvara för.

Hur förbereds den operativa djurskyddskontrollen?

Det finns två checklistor för försöksdjur. Den allmänna checklistan använder du när du ska gå igenom alla tillstånd, rutiner och journalföringssystem samt genomföra en allmän djurskyddskontroll av försöksdjursanläggningen eller verksamheten. Djurförsökschecklistan använder du när du ska kontrollera enskilda djurförsök eller djurgrupper. Listorna kan användas vid samma djurskyddskontroll eller separat vid olika kontroller exempelvis beroende på hur stor försöksdjursanläggningen är eller vilka kontroller som gjorts tidigare. Båda checklistorna kan användas för djurskyddskontroll av hela objektet eller för stickprovskontroller. Man kan lägga till obegränsat antal djurförsökschecklistor kopplade till ett kontrolluppdrag i DSK.

Checklistorna kan du ladda ner från Jordbruksverkets hemsida.

Försöksdjur kan exempelvis användas i undervisning som kan innebära lidande, kliniska djurförsök, beteendestudier eller djurförsök på gårdar.

Djurskyddskontrollerna måste därför anpassas efter djurslag och typ av verksamhet.

Kontrollvägledningarna och checklistorna kan därför inte alltid ta hänsyn till alla möjliga försöksdjursverksamheter och alla punkter kan inte heller nödvändigtvis tillämpas för alla typer av djurförsök. Vid vissa djurförsök exempelvis med lantbrukets djur eller djurförsök på djurparker kan det därför rekommenderas att checklistan för dessa verksamheter tas med.

Innan djurskyddskontrollen är det viktigt att informera sig om både typ av verksamhet och de djurslag som ska kontrolleras. Det kan vara svårt att genomföra en djurskyddskontroll på en försöksdjursanläggning utan att vara inläst på vilken verksamhet som pågår där. Det kan därför vara bra att ha kontrollobjektens tillstånd och godkännanden sorterade på ett lämpligt sätt. Även vid djurskyddskontrollen av en försöksdjursanläggning är det lämpligt att i förväg gå igenom informationen om försöksdjursanläggningen såsom ritningar och besiktningsprotokoll. Om dessa saknas på länsstyrelsen kan de begäras ut från Jordbruksverket.

Som huvudregel gäller gynnande förvaltningsbeslut. Sveriges riksdag kan dock därefter ha beslutat om ny lagstiftning som påverkar delar eller hela beslutet. I sådana fall behöver verksamheten i den befintliga försöksdjursanläggningen anpassas på ett sådant sätt att gällande djurskyddslagstiftning efterlevs. Alla ändringar enligt 7 kap. 30 § djurskyddsförordningen (2019:66) ska godkännas av Jordbruksverket.

Inför en djurskyddskontroll av en försöksdjursanläggning måste du som djurskyddshandläggare vanligtvis byta kläder och eventuellt duscha för att komma in i lokaler med försöksdjur på grund av smittskyddsskäl. Djurrummen måste besökas i renhetsordning enligt personalens anvisningar. Det är också vanligt med en tidsgräns på 24–48 h för besök mellan olika djuravdelningar. Ibland är det inte heller tillåtet att ta med kontrollplatta, papper och penna. I sådana fall kan du be att få låna anteckningsmaterial eller mejla över checklistor som kan skrivas ut inne på försöksdjursanläggningen.

Det finns en del saker som med fördel kan kontrolleras på annan plats än i djurutrymmena. Alla punkterna under tillstånd och dokumentation kan exempelvis kontrolleras innan man kontrollerar själva djurutrymmena. Det ger en bra överblick och man har sedan denna bakgrundskunskap aktuell så man kan jämföra hur planerna fungerar i praktiken inne i djurutrymmena/i de lokaler där försöksdjuren vistas/hålls/förvaras.

Rapportering och registrering av offentlig djurskyddskontroll

DSK är ett register med kontrollobjekt som länsstyrelserna har tillgång till, enligt lagen (2009:619) om djurskyddskontrollregister och förordningen (2009:620) om djurskyddskontrollregister.

DSK som register är dock inte anpassat för försöksdjursverksamheter. Detta har medfört att länsstyrelserna tillfälligt har tagit fram ett eget register. Detta register är dock inte taget i bruk på nationell nivå.

Register över godkända försöksdjursanläggningar samt tillstånd att använda, föda upp, förvara eller tillhandahålla försöksdjur finns hos försöksdjursenheten.

Länsstyrelsen ansvarar för att se till att begära ut aktuella listor inför framtagande av riskanalys hos försöksdjursenheten.

Det framgår i 8 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2022:13) om offentlig kontroll på djurskyddsområdet att en kontrollmyndighet årligen ska rapportera resultatet av utförda offentliga kontroller till Jordbruksverket. Rapporten ska göras enligt de anvisningar som Jordbruksverket lämnar. Registrering av kontrollresultat ska göras i djurskyddskontrollregistret senast den 20 januari året efter att kontrollen har genomförts.

Kontrollrapporterna ska sparas minst fem år enligt artikel 34.5 direktiv 2010/63/EU.

Kontrollpunkter

Försök 1. Giltigt djurförsöksetiskt godkännande för det aktuella försöket finns

Kontrollen bör omfatta:

- att det djurförsöksetiska godkännandet är aktuellt och giltighetstiden inte är passerad,
- att syftet med djurförsöket stämmer överens med beskrivningen i det djurförsöksetiska godkännandet,
- att de djurslag som används i djurförsöket är specificerat i det djurförsöksetiska godkännandet,
- att de åtgärder som utförs på försöksdjuren stämmer överens med det djurförsöksetiska godkännandet,
- att eventuella ytterligare villkor i det djurförsöksetiska godkännandet är uppfyllda,
- om beslutet ändrats av en nämnd ska ändringarna stämma överens med det som sker inom ramen för djurförsöket,
- att eventuella bedömningar som djurskyddsorganet gjort inte riskerar att inverka negativt på försöksdjurens välfärd och att bedömningarna finns dokumenterade,
- vissa försök är undantagna kravet på djurförsöksetiskt godkännande, se mer om detta i Försök 28, och
- att djurförsöket uppfyller villkoren för att få utföras på annan plats än på en godkänd försöksdjursanläggning i fall där det är aktuellt.

Vägledning

För att få bedriva djurförsök krävs ett godkännande av en regional djurförsöksetisk nämnd för varje enskilt djurförsök. Detta är reglerat i 7 kap. 9 § djurskyddslagen. I vägledningen används begreppet ”nämnd” för en regional djurförsöksetisk nämnd. Djurförsöksetiskt godkännande krävs endast för djurförsök med djur av djurklasserna däggdjur, fåglar, kräldjur, groddjur, fiskar, rundmunnar och bläckfiskar, vilket framgår i 7 kap. 6 § djurskyddsförordningen.

Enligt 2 kap. 2 § (SJVFS 2025:28) kan det krävas djurförsöksetiskt godkännande för djurförsök med tidiga utvecklingsstadier av vissa djurslag.

I 3 kap. 3, 8 §§ (SJVFS 2025:28) framgår det vilket ansvar föreståndaren respektive försöksledaren har i verksamheten.

I 5 kap. 6–7 §§ (SJVFS 2025:28) framgår det att ett djurskyddsorgan får bedöma om de ändringar som försöksledaren vill göra behöver beslutas av nämnden. Vilka krav som gäller för detta framgår i paragraferna ovan.

Bedömningar kan exempelvis gälla ändring av metodiken för sövning av försöksdjur, smärtlindring, provtagning eller dosering av testsubstanser under förutsättning att det inte inverkar negativt på försöksdjurens välfärd och främjar implementering av 3R-principen.

Bedömer djurskyddsorganet att ändringen som försöksledaren vill göra inte uppfyller kraven i lagstiftningen ska den sökande hänvisas till en regional djurförsöksetisk nämnd.

Det kan förekomma djurförsök som blivit godkända med försöksdjur som inte är destinationsuppfödda, det vill säga att nämnden har beviljat ett undantag enligt 11 kap. 3 § (SJVFS 2025:28). Vilka förutsättningar som gäller för detta framgår av samma paragraf.

Vissa djurslag får normalt sett inte användas i djurförsök om inte nämnden har beviljat detta enligt 11 kap. 4–7 §§ (SJVFS 2025:28).

Då vilda djur används i djurförsök ska detta vara godkänt av nämnden. Det kan exempelvis röra sig om beteendestudier eller djurförsök där man förser vilda djur med radiosändare. Det kan även vara djurförsök där man fångar vilda djur, gör vissa undersökningar och sedan släpper djuren fria igen, exempelvis provfiske. Även djurförsök där man fångar vilda djur och sedan håller dem på en försöksdjursanläggning ingår i denna punkt.

Nämnderna har möjlighet att meddela undantag under vissa förutsättningar. Undantagen nedan är samlade i djurskyddsförordningen (2019:66):

- 2 kap. 1 § första stycket (Höns för äggproduktion ska hållas i inhysningssystem som uppfyller hönsens behov av att värpa i rede, sitta upphöjt och sandbada.)
- 2 kap. 3 § första stycket (Nötkreatur som hålls för mjölkproduktion och som är äldre än sex månader ska hållas på bete sommartid.)
- 2 kap. 4 § första stycket (Andra nötkreatur än sådana som hålls för mjölkproduktion ska sommartid hållas på bete eller på annat sätt ges tillfälle att vistas ute.)
- 2 kap. 12 § (Grisar ska hållas lösgående.)
- 2 kap. 14 § första och andra stycket (Buller i stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska hållas på en låg nivå. Stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska ha dagsljusinsläpp.)
- 2 kap. 15 § (Boxar för grisar och för kalvar upp till en månads ålder ska vara försedda med strö av halm eller annat material som fyller samma funktion.)
- 2 kap. 16 § första stycket (Utrustning eller anordningar som ger djur en elektrisk stöt i avsikt att styra deras beteende får inte användas eller finnas monterade i stall, andra förvaringsutrymmen för djur eller hägn.)
- 4 kap. 3 § första stycket. (Det är förbjudet att ge hormoner eller andra ämnen till ett djur för att påverka djurets egenskaper i annat syfte än att förebygga, påvisa, bota eller lindra sjukdom eller sjukdomssymtom.)

Det finns även undantag samlade i 4 kap. 1–8 §§ (SJVFS 2025:29).

Mer om dessa undantag finns att läsa under varje kontrollpunkt.

Försök 2. Giltigt tillstånd att använda försöksdjur för de djurförsök som utförs finns

Kontrollen bör omfatta:

- att tillståndet att använda försöksdjur är aktuellt och giltighetstiden inte är passerad,
- att syftet med djurförsöket stämmer överens med beskrivningen i tillståndet att använda försöksdjur,
- att djurslag och hållandesätt (exempelvis försöksdjur på försöksdjursanläggning eller anläggning för offentlig förevisning) som används i djurförsöket är specificerat i tillståndet att använda försöksdjur,

- att ytterligare villkor i tillståndet att använda försöksdjur är uppfyllda, exempelvis ska angivna län stämma överens med de län som angivits i det djurförsöksetiska godkännandet, och
- att vissa djurförsök är undantagna kravet på tillstånd att använda försöksdjur, se mer om detta i Försök 28.

Vägledning

Tillstånd att använda försöksdjur ska kunna visas upp för djurförsök som kräver detta. Uppgifterna ska stämma överens med pågående djurförsök. Exempelvis ska tillståndet som finns täcka det djurförsök som pågår såsom djurslag, ändamål, de olika ansvarsrollerna eller andra villkor som kan vara aktuella.

Det kan vara lämpligt att be tillståndshavaren eller föreståndaren att redogöra för vilka djurslag som finns och i vilket forskningssyfte de används. Vilka personer som innehar vilka ansvar och hur de är kopplade till verksamheten. Dessa uppgifter ska sedan kunna jämföras med det giltiga tillståndet.

Försök 3. Djurförsöket sker på godkänd försöksdjursanläggning, alternativt annan plats enligt djurförsöksetiskt godkännande

Kontrollen bör omfatta:

- att försöksdjursanläggningen som används är densamma som är specificerad i det djurförsöksetiska godkännandet,
- att försöksdjursanläggningen är godkänd för de djurslag som ingår i djurförsöket, och
- att villkor i försöksdjursanläggningens godkännande är uppfyllda.

Vägledning

Verksamheter som faller in under kraven för undantag från verksamhetstillstånd eller djurförsöksetiskt godkännande är även undantagna från kravet att djurförsöket ska bedrivas på en godkänd försöksdjursanläggning enligt 2 kap. 27 § (SJVFS 2025:28). Läs mer om dessa typer av djurförsök under Försök 28.

Försöksdjur får även hållas på andra anläggningar än godkända försöksdjursanläggningar om verksamhetstillståndet medger detta, om försöksdjuren inte utsätts för kirurgiska ingrepp enbart beroende på djurförsöket samt om försöksdjuren hålls där huvudsyftet med djurhållningen inte är

försöksdjursanvändning enligt 15 kap. 17 § (SJVFS 2025:28). Exempelvis veterinärkliniker, djurparker och lantbruk.

Nämnden kan även bevilja att djurförsök får bedrivas på annan plats än en försöksdjursanläggning exempelvis på en veterinärklinik och i det fria, vilket då ska framgå i det djurförsöksetiska godkännandet. Platsen där djurförsöket bedrivs ska då stämma överens med vad som står i det djurförsöksetiska godkännandet.

Om inga undantag finns ska djurförsöket bedrivas på en försöksdjursanläggning. Försöksdjursanläggningen där djurförsöket bedrivs ska stämma överens med försöksdjursanläggningen som finns angiven i det djurförsöksetiska godkännandet. Om djurförsöket bedrivs på flera försöksdjursanläggningar ska alla dessa vara inkluderade i det djurförsöksetiska godkännandet.

Om det finns villkor i försöksdjursanläggningens godkännande, exempelvis att försöksdjursanläggningen endast är godkänd för korttidshållning, ska dessa följas. Det kan vara lämpligt att be tillståndshavaren eller föreståndaren att redogöra för vilka försöksdjursanläggningar som finns inom verksamheten, hur dessa underhålls och vilka rutiner det finns för att säkerställa försöksdjurens välfärd.

Försök 4. Försöksdjuren sköts och hålls enligt gällande bestämmelser eller enligt djurförsöksetiskt godkännande

Kontrollen bör omfatta:

- att utrymmena är enligt gällande lagstiftning,
- att om det djurförsöksetiska godkännandet medger att försöksdjuren får hållas på ett annat sätt än gällande lagstiftning så ska villkoren för dessa undantag efterlevas,
- att krav på klimat- och miljöförhållanden i de utrymmen där djurförsöket bedrivs efterlevs,
- att djurarter som inte är naturligt solitära hålls i par/grupp om inte det djurförsöksetiska godkännandet medger annat, och
- att åtgärder vidtas vid infångandet av vilda försöksdjur.

Vägledning

Kontrollera att försöksdjuren hålls enligt gällande bestämmelser. Om hållandet under försöket avviker från gällande bestämmelser ska detta ske enligt det djurförsöksetiska godkännandet. Det kan exempelvis vara att försöksdjuren hålls

ensamma, i mindre utrymmen, i metabolismbur, inte har tillgång till foder eller berikning.

Nämnden kan enbart medge undantag från kraven på hur försöksdjuren ska hållas under försöket från följande bestämmelser nedan i (SJVFS 2025:28):

1. 14 kap. 1–5 och 9–27 §§. (Försöksdjursanläggningars utformning och funktion)
2. 15 kap. 3–4 §§, 5 § första stycket och 6–16 §§. (Skötsel och hållande av försöksdjur)
3. 16 kap. 3–11 §§. (Särskilda bestämmelser för mus, råtta, gerbil, hamster och marsvin)
4. 17 kap. 2–7 §§. (Särskilda bestämmelser för kanin)
5. 18 kap. 2 §, 3 § första stycket och 4–10 §§. (Särskilda bestämmelser för kanin)
6. 19 kap. 2–4 §§, 5 § första och tredje styckena och 6–8 §§. (Särskilda bestämmelser för kanin)
7. 20 kap. 2–6 §§. (Särskilda bestämmelser för iller)
8. 21 kap. 3–10 och 12–14 §§. (Särskilda bestämmelser för primat)
9. 22 kap. 2–7 §§. (Särskilda bestämmelser för nötkreatur, får, get, gris och hästdjur)
10. 23 kap. 2–13 §§. (Särskilda bestämmelser för viss fågel)
11. 24 kap. 2–9 §§. (Särskilda bestämmelser för groddjur, marklevande orm och vattenlevande sköldpadda)
12. 25 kap. 2–5 och 7–18 §§. (Särskilda bestämmelser för fisk)
13. 26 kap. 2–15 §§. (Särskilda bestämmelser för bläckfisk)

Nämnden kan ge undantag från nedanstående bestämmelser i djurskyddsförordningen (2019:66):

- 2 kap. 1 § första stycket (Höns för äggproduktion ska hållas i inhysningssystem som uppfyller hönsens behov av att värpa i rede, sitta upphöjt och sandbada.)
- 2 kap. 3 § första stycket (Nötkreatur som hålls för mjölkproduktion och som är äldre än sex månader ska hållas på bete sommartid.)
- 2 kap. 4 § första stycket (Andra nötkreatur än sådana som hålls för mjölkproduktion ska sommartid hållas på bete eller på annat sätt ges tillfälle att vistas ute.)
- 2 kap. 12 § (Grisar ska hållas lösgående.)
- 2 kap. 14 § första och andra stycket (Buller i stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska hållas på en låg nivå. Stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska ha dagsljusinsläpp.)

- 2 kap. 15 § (Boxar för grisar och för kalvar upp till en månads ålder ska vara försedda med strö av halm eller annat material som fyller samma funktion.)
- 2 kap. 16 § första stycket (Utrustning eller anordningar som ger djur en elektrisk stöt i avsikt att styra deras beteende får inte användas eller finnas monterade i stall, andra förvaringsutrymmen för djur eller hägn.)
- 4 kap. 3 § första stycket. (Det är förbjudet att ge hormoner eller andra ämnen till ett djur för att påverka djurets egenskaper i annat syfte än att förebygga, påvisa, bota eller lindra sjukdom eller sjukdomssymtom.)

Om flera olika hållandesätt ingår i samma djurförsöksetiska godkännande ska det vara tydligt vilka individer/grupper av försöksdjur som hålls på de olika sätten. Alla de olika hållandesätten ska vara specificerade i det djurförsöksetiska godkännandet.

Om försöket gäller vilda försöksdjur bör djurskyddskontrollen omfatta att åtgärder har vidtagits för sjuka eller skadade försöksdjur i samband med eller efter infångandet.

Försök 5. Försöksdjuren har tillgång till berikning i tillräcklig utsträckning eller enligt djurförsöksetiskt godkännande

Kontrollen bör omfatta:

- att alla försöksdjur har tillgång till någon form av berikning. Berikningen ska vara artanpassad för den aktuella djurarten, och
- att i de fall berikning saknas ska det djurförsöksetiska godkännandet innehålla ett undantag från krav på berikning.

Vägledning

Om inget annat anges i det djurförsöksetiska godkännandet ska berikningskraven enligt SJVFS 2025:28 följas. Det gäller alla djurslag, även de som inte har djurslagsspecifika kapitel i föreskriften. Berikningen ska vara av sådant slag att försöksdjurens naturliga beteenden främjas och deras livskvalitet och välfärd höjs.

Berikningen ska även vid behov, anpassas efter de åtgärder som försöksdjuren utsätts för under djurförsöket. I djurförsök där exempelvis försöksdjurens mobilitet begränsas ska berikningen anpassas så att försöksdjuren trots det kan dra nytta av den.

Försök 6. Tillräcklig tillsyn av försöksdjuren under djurförsöket

Kontrollen bör omfatta:

- att tillsynen är anpassad efter djurförsöket,
- att tillsyn av avelsdjur och deras avkommor är anpassad efter djurförsöket,
- att det finns skriftliga planer för hur den som utövar tillsynen ska agera vid både väntade och oväntade effekter, och
- att planerna för bedömning av försöksdjurens fysiska och psykiska välbefinnande följs.

Vägledning

Det kan vara lämpligt att be försöksledaren redogöra för hur de ser till att försöksdjuren får den tillsyn som krävs under djurförsöket och hur eventuella villkor i det djurförsöksetiska godkännandet följs.

Det ska finnas en skriftlig plan för på vilket sätt tillsynen ska utföras och hur man ska agera vid både väntade och oväntade effekter.

Tillsynen ska dokumenteras och det ska då framgå vem som har utfört tillsynen, när den utfördes och vad som kontrollerades. Eventuella åtgärder som vidtagits ska dokumenteras. Det ska även vara tydligt om något särskilt behöver beaktas vid tillsynen, eller om procedurer i djurförsöket innebär att några eller samtliga försöksdjur kan behöva utökad tillsyn, exempelvis om försöksdjuren har sårskador eller tumörer som behöver kontrolleras. Det kan även framgå i det djurförsöksetiska godkännandet att nämnden beslutat att försöksdjuren ska ha tillsyn oftare. Vid behov ska tillsyn även ske nattetid och tillsynen ska i stort alltid vara anpassad till hur djurförsöket är utformat.

Om det vid en djurskyddskontroll upptäcks exempelvis smutsiga burar, sår på försöksdjuren som inte kan härledas till ett djurförsöksetiskt godkännande, magra- eller smutsiga försöksdjur kan detta vara ett tecken på att de tillsynsrutiner som finns på försöksdjursanläggningen antingen inte följs eller inte är tillräckliga för att säkerställa försöksdjurens välbefinnande.

Om avel sker inom djurförsöket bör vid behov även rutiner för tillsyn av avelsdjuren och deras avkommor specificeras.

Försök 7. Försöksdjursveterinär eller expert deltar vid tillsyn

Kontrollen bör omfatta:

- att försöksdjursveterinär eller expert deltar vid tillsyn om djurförsöket är av avsevärd svårhetsgrad,
- att försöksdjursveterinär eller expert deltar vid tillsyn om nämnden beslutat om detta,
- att försöksdjursveterinären eller experten är informerade om att djurförsöket påbörjats, och
- att omfattningen av försöksdjursveterinären eller expertens tillsyn är tillräcklig.

Vägledning

Kontaktuppgifter till försöksdjursveterinär eller expert ska finnas lätt tillgänglig för all personal som arbetar med försöksdjuren.

Försöksledaren ansvarar för att försöksdjursveterinären eller experten blir informerad om att djurförsöket påbörjats, om inte detta är specificerat i det djurförsöksetiska godkännandet.

Det ska framgå av journalen att försöksdjursveterinären eller experten deltagit i tillsynen av försöksdjuren i tillräcklig utsträckning.

Försök 8. Kraven på destinationsuppfödda försöksdjur är uppfyllda

Kontrollen bör omfatta:

- att djurslag som ska vara destinationsuppfödda är inköpta från en godkänd uppfödare,
- att en regional djurförsöksetisk nämnd beslutat om att icke destinationsuppfödda försöksdjur får användas i djurförsök, och
- att individuell dokumentation av destinationsuppfödda primater, hundar och katter (exempelvis deras levnadshistoria) är korrekt.

Vägledning

De djurslag som ska vara destinationsuppfödda är;

- samtliga arter av genetiskt modifierade ryggradsdjur,
- grodor av arten *Xenopus laevis*, *X. tropicalis*, *Rana temporaria* och *R. pipiens*,
- zebrafisk,
- vaktel,
- mus,
- råtta,
- marsvin,
- guldhamster,
- kinesisk dvärghamster,
- gerbil,
- kanin,
- iller,
- hund,
- katt, samt
- primater.

Övriga djurslag kan även de vara destinationsuppfödda, men det finns inget krav på att de ska vara det. Alla djurslag som ska vara destinationsuppfödda måste vara inköpta från en godkänd uppfödare som har tillstånd att föda upp försöksdjur från Jordbruksverket. Om de försöksdjur som ingår i djurförsöket är uppfödda av verksamheten själv ska tillstånd för uppfödning kunna uppvisas. Det är syftet med uppfödningen som avgör om den ska betraktas som destinationsuppfödning eller någon annan slags uppfödning.

Nämnden kan medge undantag från kravet på destinationsuppfödda försöksdjur. Detta är vanligt vid exempelvis djurförsök med hund och katt ute på veterinärkliniker. Dock ska det ansöpts och beviljats undantag för att djurförsöket ska få ske med icke destinationsuppfödda försöksdjur.

Vissa djurförsök är undantagna från kravet på destinationsuppfödda försöksdjur. Läs mer om detta under kontrollpunkt ”Försök 1”.

Försök 10. Försöksdjuren är märkta enligt godkända metoder. Primater, hundar, katter och kaniner har individuell identitetsmärkning

Kontrollen bör omfatta:

- att endast godkända märkningsmetoder använts,
- att om djurförsöket rör fisk som märkts med andra metoder ska dessa vara godkända av en nämnd,
- att personal som utfört märkningen har utbildning och kompetens för uppgiften, och
- att primater, hundar, katter och kaniner ska ha individuell identitetsmärkning.

Vägledning

Märkning av primater, hundar, katter och kaniner ska ske i samband med avvänjning eller så snart försöksdjuren anländer till försöksdjursanläggningen.

Om försöksdjuren inte är märkta ska det kontrolleras om det finns rimliga skäl för detta.

Om försöksdjuren är märkta med någon annan metod än den som anges i SJVFS 2025:28 ska detta vara godkänt av nämnden och villkor ska finnas i det djurförsöksetiska godkännandet.

Försök 11. Framställning av genetiskt modifierade organismer sker enligt gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande

Kontrollen bör omfatta:

- att framställning av genetiskt modifierade organismer sker enligt gällande lagstiftning, eller
- att det djurförsöksetiska godkännandet följs.

Vägledning

Framställande av ny genetiskt förändrad linje

Genetiskt förändrade försöksdjur kan framställas på olika sätt. Ett sätt är att korsa olika linjer.

Framställande av genetiskt förändrade försöksdjur där två linjer utan skadlig fenotyp korsats med varandra och man kan förvänta sig att avkomman inte kommer att få en skadlig fenotyp omfattas inte av kravet på djurförsöksetisk prövning. Aveln bör ändå omfattas av djurskyddskontrollen då fenotypiska avvikelser och funktionsnedsättningar trots allt kan uppstå. Om avkommorna uppvisar tecken på avvikelser som innebär lidande krävs djurförsöksetiskt godkännande.

Framställande av genetiskt förändrade försöksdjur där försöksdjur med skadlig fenotyp korsats med varandra och avkomman riskerar att få en skadlig fenotyp omfattas av kravet på djurförsöksetisk prövning.

Avel av genetiskt förändrade djur

Avel av genetiskt förändrade försöksdjur som har en avsedd och uppvisad skadlig fenotyp omfattas av kravet på djurförsöksetisk prövning. Aveln ska omfattas av djurskyddskontrollen.

Avel av genetiskt förändrade försöksdjur med icke-skadlig fenotyp omfattas inte av kravet på djurförsöksetisk prövning. Aveln bör ändå kontrolleras då fenotypiska avvikelser och funktionsnedsättningar trots allt kan uppstå. Om avkommorna uppvisar tecken på avvikelser som innebär lidande krävs djurförsöksetiskt godkännande.

Försök 12. Vid genbestämning av genetiskt modifierade organismer används godkända metoder

Kontrollen bör omfatta:

- att om andra metoder än de som omnämns i SJVFS 2025:28 används ska de vara godkända av en nämnd, och
- att vävnadsprovtagning sker utan att skelett och broskdelar skadas.

Vägledning

Om vävnadsprov tas enbart för genbestämning ska detta vara godkänt av nämnden. Dessa prover får endast tas så att skelett- och broskdelar i möjligaste mån inte skadas. Om undantag från detta finns ska det framgå av det djurförsöksetiska godkännandet.

Försök 13. Försöksplanering har skett i samråd

Kontrollen bör omfatta:

- att planeringen av djurförsöket har skett i samråd mellan försöksledaren, föreståndaren, försöksdjursveterinären eller experten eller etologen samt representanter för den personal som utför djurförsöken eller sköter försöksdjuren, och
- att tillståndshavaren har sett till att samråd har skett.

Vägledning

Under planering av djurförsöket ska tillståndshavaren på det aktuella verksamhetstillståndet se till att samråd mellan ovan nämnda parter, samt om det är möjligt, ytterligare personal med kunskap om 3R-principerna sker. Syftet med samrådet är planera djurförsöket och bland annat att säkerställa att så få individer som möjligt används samt att metoderna är de skonsammaste för försöksdjuren. Försöksledaren intygar i sin djurförsöksetiska ansökan att samråd har skett. Alla inblandade ska vara införstådda med att samråd skett.

Försök 14. Försöksdjur får bedövning, smärtlindring och lugnande medel utifrån behov och i enlighet med gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande

Kontrollen bör omfatta:

- att försöksdjur som utsatts för någon typ av åtgärd som kan innebära lidande ges preparat för att lindra lidandet om inte en nämnd gett undantag för detta,
- att om det djurförsöksetiska godkännandet medger att försöksdjur inte ska ges smärtlindring ska villkor för detta efterlevas, om inte en nämnd gett undantag för detta,
- att inget försöksdjur ges preparat som begränsar deras möjlighet att uttrycka smärta utan att de samtidigt får bedövning eller smärtlindring i tillräcklig mängd,
- att försöksdjuret avlivas i de fall då smärtlindring inte hjälper efter att ett försöksdjur utsatts för en åtgärd, om inte en nämnd gett undantag för detta, och
- att de läkemedel som försöksdjuret fått är noterade i journalen.

Vägledning

All användning av narkos-, bedövnings-, lugnande- och smärtstillande medel är redovisade i det djurförsöksetiska godkännandet, tillsammans med planerade doseringar och administrationssätt. Vanligen anges specifika medel i det djurförsöksetiska godkännandet, dock kan det ibland vara svårt att i förväg veta vilket narkosmedel (anestesi) som är lämpligast och då kan denna information saknas i det djurförsöksetiska godkännandet. I sådana fall bör valet av anestesi göras i samråd med försöksdjursveterinären.

Alla preparat som getts till försöksdjuren ska vara noterade i försöksdjurets journal. Grundregeln är att alla försöksdjur som utsätts för någon åtgärd som kan medföra

fysiskt eller psykiskt lidande ska bedövas eller ges lugnande medel eller smärtlindring.

Läkemedel som ges får inte hindra eller begränsa försöksdjurens möjlighet till att uttrycka smärta om de inte samtidigt får bedövning eller smärtlindring i tillräcklig utsträckning. En nämnd kan medge undantag från detta, men då ska det tydligt framgå i det djurförsöksetiska godkännandet.

Försök 15. Onödigt lidande undviks och djurförsökets slutpunkt eller avbrytningspunkt följs

Kontrollen bör omfatta:

- att försöksdjuren inte utsätts för åtgärder som inte är specificerade i det djurförsöksetiska godkännandet,
- att den angivna slutpunkten och avbrytningspunkten i den djurförsöksetiska ansökan efterlevs,
- att journaler förs över när försöksdjur tas ur djurförsök, vilka åtgärder de utsätts för samt om några komplikationer uppstått under pågående djurförsök,
- att rutiner för hantering av oväntade komplikationer finns tillgängliga för personalen,
- att försöksdjuren inte uppvisar avvikande beteenden eller har obehandlade sårskador,
- att försöksdjur som är sjuka eller skadade av annan anledning än djurförsökets syfte får behandling samt tas ur djurförsöket om det krävs, och
- att avlivning av försöksdjuren sker enligt gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande.

Vägledning

Slutpunkten är det planerade tillfälle för avslutning av ett djurförsök när inga ytterligare observationer ska göras för djurförsöket i fråga eller, när det gäller nya genetiskt modifierade försöksdjurstammar, när man inte längre kan observera eller förvänta sig att avkomman upplever lidande i lika stor eller större utsträckning än ett nålstick. Avbrytningspunkten är den i förväg satta gräns för ett försöksdjurs lidande då försöksdjuret av djurskyddsskäl ska tas ur ett djurförsök oavsett om djurförsökets slutpunkt har uppnåtts eller inte.

Både slutpunkten och avbrytningspunkten ska vara specificerade i det djurförsöksetiska godkännandet och det är viktigt för djurvälfaerden att dessa inte

överskrids. Anledningar som kan leda till att ett eller flera försöksdjur tas ur djurförsökets framgår av det djurförsöksetiska godkännandet.

Avbrytningskriterier och slutpunkter i det djurförsöksetiska godkännandet ska tillämpas på samtliga tillstånd hos försöksdjuren oavsett orsak. Om det behövs ska det finnas möjligheter att isolera det sjuka eller skadade försöksdjuret. Avvikelse ska även vara noterade i försöksdjurens journaler.

Försök 16. Avel och uppfödning inom djurförsök sker enligt gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande

Kontrollen bör omfatta:

- att det finns ett giltigt tillstånd att föda upp försöksdjur som stämmer överens med den avel som är beskriven i det djurförsöksetiska godkännandet,
- att utrymmen för försöksdjur i avel uppfyller kraven i SJVFS 2025:28 eller det djurförsöksetiska godkännandet, och
- att ungarna hålls med sin moder eller likvärdig ersättare så länge det krävs enligt gällande lagstiftning.

Vägledning

Kontrollera att utrymmena uppfyller krav på bland annat storlek, berikning och inredning. Antalet försöksdjur som avlas fram på grund av djurförsök ska stämma överens med det djurförsöksetiska godkännandet. Under tillsyn, skötsel och hantering av avelsdjur med avkommor ska det unga försöksdjurets välmående vara i fokus. Ungar ska hållas med sin biologiska mor eller likvärdig ersättare så länge det krävs. Om en nämnd medgett undantag från detta ska det framgå av det djurförsöksetiska godkännandet samt tydligt stå hur avelsdjuren samt avkomman ska hållas.

Försök 17. Oväntade fenotypiska avvikelser och funktionsnedsättningar orsakar inte lidande utöver vad som medgetts i det djurförsöksetiska godkännandet

Kontrollen bör omfatta:

- att försöksdjuren inte utsätts för lidande utöver det förväntade lidandet som framgår av det djurförsöksetiska godkännandet,
- vilka eventuella fenotypiska avvikelser som framkommit, och
- att inga försöksdjur uppvisar ett avvikande beteende, funktionsnedsättningar i organ eller extremiteter eller andra fenotypiska avvikelser som inte är beskrivna i det djurförsöksetiska godkännandet.

Vägledning

Om försöksdjuren ska avlivas framgår metoden för detta i det djurförsöksetiska godkännandet. Ytterligare vägledning kring tillåtna fenotypiska avvikelser kan finnas i avbrytningskriterierna. Avvikelser ska noteras i journalerna.

Försök 18. Särskilda bestämmelser för immunisering, antikroppsproduktion och akut toxicitet efterlevs

Kontrollen bör omfatta:

- att en nämnd beslutat om undantag för de metoder som används,
- att krav och villkor i det djurförsöksetiska godkännandet uppfylls,
- att det finns genomförandekrav från EU för djurförsök som innebär att en dödlig dos/blandning av ämnen tas fram, och
- att om ascitesmetoden används ska den vara godkänd av en nämnd.

Vägledning

För djurförsök där en regional djurförsöksetisk nämnd beslutat om undantag för de metoder som används ska det tydligt vara markerat vilka individer som berörs av det specifika djurförsöksetiska godkännandet. Under dessa typer av djurförsök bör även försöksdjursveterinären ha utökad kontroll av försöksdjuren för att snarast möjligt kunna ge ett försöksdjur extra vård eller ta ett försöksdjur ur djurförsöket om det krävs. Personal som arbetar bör även vara informerad om vilka bieffekter försöksdjuren kan drabbas av samt vid vilka tecken försöksdjursveterinären ska tillkallas.

Kontrollera att ascitesmetoden (framställa monoklonala antikroppar från hybridom i bukhålan) endast används om en nämnd godkänt detta.

Då blodavtappning för antikroppsframställning sker får mängden blod som tappas inte påverka försöksdjuret mer än lindrigt och kortvarigt. Rekommendationer om att

volymen som tappas inte bör överstiga 10 procent av försöksdjurets totala blodvolym bör därför hållas. Om en större mängd tappas ska även detta vara motiverat och godkänt i det djurförsöksetiska godkännandet. Om det krävs ska försöksdjuret få extra behandling för att uppväga blodförlusten försöksdjuret utsatts för. Det ska framgå av journalen hur ofta försöksdjuret tappas samt vilken mängd per tillfälle.

För immunisering med olje- eller gelbaserad adjuvans (medel som förstärker effekten av annan behandling eller motsvarande) får detta inte ske genom injektioner i försöksdjurets blodbana eller bukhåla. Detta gäller inte om det gäller framkallning av autoimmuna sjukdomar på mus och råtta. Om djurförsöket kräver dessa åtgärder ska det tydligt framgå av det djurförsöksetiska godkännandet samt vara tydligt i försöksdjurets journal hur åtgärderna utförts och djurhälsan kontrollerats.

Framställning av dödlig dos eller koncentration av ett ämne ska genomföras enligt godkända testmetoder.

Försök 19. Avlivning under djurförsök sker enligt gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande

Kontrollen bör omfatta:

- att endast godkända avlivningsmetoder används,
- att om andra metoder används ska detta vara godkänt av en nämnd,
- att personalen kontrollerar att försöksdjuret är dött, och
- att personal som utför avlivning har rätt utbildning och kompetens.

Vägledning

De avlivningsmetoder som används ska vara överensstämmande med det djurförsöksetiska godkännandet. Både metod och teknik ska vara angett även för de fall då bedövning av försöksdjuret ska ske.

Försöksdjur kan dock avlivas med en annan metod som är godkänd så länge som avlivningen inte är del av djurförsöket och metoden man har valt är lämplig utifrån vad försöksdjuret har utsatts för i djurförsöket.

I de fall avlivning sker genom överdos av medicinskt preparat är den exakta mängden sällan angiven i det djurförsöksetiska godkännandet. Dock ska den

mängd som ges vara tillräcklig för att försöksdjuren dör på ett så skonsamt sätt som möjligt.

Avlivning som inte är en del av djurförsöket kan inte en nämnd ge undantag ifrån utan ska ske enligt SJVFS 2025:28. Orsak till varför försöksdjur avlivats ska vara dokumenterat i journalerna.

Försök 20. Återanvändning av försöksdjur sker enligt gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande

Kontrollen bör omfatta:

- att en nämnd beslutat om att försöksdjuret får återanvändas, samt att försöksdjursveterinären eller experten har bedömt att det är lämpligt för det enskilda försöksdjuret,
- att försöksdjuret tidigare inte utsatts för åtgärder som klassats högre än ”ringa” eller ”måttlig” svårhetsgrad, och
- att den nya åtgärdens svårhetsgrad bedöms som ”terminal” ”ringa” eller ”måttlig”.

Vägledning

För att ett försöksdjur ska få återanvändas måste det vara beslutat av en nämnd samt att försöksdjursveterinären eller experten bedömt att det är lämpligt. Försöksdjursveterinärens eller expertens bedömning av försöksdjuret ska vara grundat på en besiktning av försöksdjuret och ska vara noterat i försöksdjurets journal. Besiktning behöver inte göras om det är uppenbart onödigt. Inget försöksdjur får utsättas för en ny åtgärd innan försöksdjurets hälsotillstånd och välbefinnande helt återställts från tidigare åtgärder.

Försök 21. Personal som arbetar med försöksdjur har den utbildning och kompetens som krävs för sina uppgifter

Kontrollen bör omfatta:

- att all personal som hanterar försöksdjuren under pågående djurförsök uppfyller kraven på utbildning och kompetens för det arbete de utför,

- att kompetens och utbildning vid behov kan styrkas med intyg eller motsvarande, och
- att personalen kontinuerligt vidareutbildas.

Vägledning

En grundläggande utbildning och kompetens inom försöksdjursvetenskap enligt 6 kap. SJVFS 2025:28 är viktigt för att verksamhetsutövarna ska förstå vad man får göra, men också vilka begränsningar som lagen ger. Rätt kompetens i teorin är dock inte tillräckligt för dem som ska utföra praktiskt arbete utan det ska även fungera praktiskt. Om det finns brister i djurhållningen kan det vara ett tecken på att den praktiska kompetensen bland personalen inte är tillräcklig.

Fortlöpande vidareutbildning ska utföras kontinuerligt under hela verksamhetsutövarns karriär. Det är viktigt att utbilda sig inom nya och förbättrade tekniker, samt att upprätthålla sin kompetens och praktiska färdigheter på ett bra sätt. Fortlöpande vidareutbildning bör anpassas efter individen. En försöksdjurstekniker kanske har merparten av sin vidareutbildning på praktiska färdigheter medan en försöksledare som inte längre arbetar praktiskt med försöksdjuren lägger merparten av sin vidareutbildning på nya mer skonsamma tekniker inför planering av nya djurförsök. Om en verksamhet använder metoder som inte anses vara de som är mest skonsamma för försöksdjuren bör verksamheten kunna motivera användandet av metoden, annars kan detta tyda på att det inte läggs tillräcklig tid på fortbildning inom 3R området.

Verksamheten bör kunna styrka att tillräcklig tid läggs på utbildning och träning, exempelvis genom att de visar tillståndshavarens plan för utbildning inom verksamheten, utbildningsbevis, intyg på praktiska färdigheter eller motsvarande. Försöksledaren ansvarar för att personal som utför djurförsök på deras djurförsöksetiska godkännande är utbildad och kompetent. Föreståndaren ska kontrollera att kraven om utbildning följs. Båda dessa roller, tillsammans med tillståndshavaren som är ytters ansvarig, bör därför kunna redogöra för hur utbildning och träning utförs inom verksamheten.

Försök 22. Beslut och annan dokumentation rörande djurförsöket finns tillgänglig för personal som arbetar med försöksdjuren

Kontrollen bör omfatta:

att personal som arbetar med försöksdjuren har tillgång till

- verksamhetstillstånd,
- beslut om godkännande av försöksdjursanläggning och besiktningsutlåtande,
- dokumentation om djurförsöksetiskt godkännande, och
- journaler för försöksdjuren.

Vägledning

Föreståndaren är ansvarig att se till att all information som krävs finns lätt tillgänglig för den personal som arbetar med försöksdjuren. Informationen ska vara aktuell och uppdaterad. Om flera djurförsök bedrivs parallellt ska det vara tydligt vilken information som hör till vilka försöksdjur.

För att en försöksdjursanläggning ska vara godkänd att användas ska det finnas både ett beslut om godkännande av försöksdjursanläggning och ett besiktningsutlåtande.

Journalerna ska vara utformade så det är lätt att följa vad varje försöksdjur utsatts för samt vilket djurförsöksetiskt godkännande proceduren tillhör.

Det kan vara lämpligt att be föreståndaren beskriva hur personalen får tillgång till dokumentation inom verksamheten.

Försök 23. Djurutrymmen är försedda med försöksledarens namn samt diarienummer för det djurförsöksetiska godkännandet

Kontrollen bör omfatta:

- att varje utrymme där det hålls försöksdjur, exempelvis bur, box eller rum, är tydligt uppmärkt med information om aktuell försöksledares namn och diarienummer för aktuellt djurförsöksetiskt godkännande av djurförsök.

Vägledning

Föreståndaren har ansvar över att se till att alla utrymmen är tydligt uppmärkta. Om flera djurförsök bedrivs i samma lokal är det viktigt att det tydligt framgår vilka individer som omfattas av de olika djurförsöksetiska godkännanden samt vem som är ansvarig försöksledare för varje djurförsök. Det kan vara lämpligt att be

tillståndshavaren eller föreståndaren att redogöra för hur kraven säkerställs inom verksamheten.

Försök 24. Journaler förs för alla försöksdjur som ingår i djurförsöket. Journalerna innehåller de uppgifter som krävs

Kontrollen bör omfatta:

- att journal förs för alla försöksdjur med uppdaterad information om vad försöksdjuret utsatts för och stämmer överens med det djurförsöksetiska godkännandet,
- att journalerna innehåller alla uppgifter som krävs enligt föreskriften,
- att förutsättningar för journalföring på gruppnivå finns då detta är aktuellt, och
- att journaler sparas i minst 5 år.

Vägledning

Journalerna ska uppdateras kontinuerligt och allt försöksdjuret utsätts för ska dokumenteras. Journalen ska vara lätt att tolka och man ska med enkelhet kunna se vilka försöksåtgärder som försöksdjuret utsatts för inklusive extra skötsel och vårdåtgärder. Det ska framgå vilka försöksåtgärder i det djurförsöksetiska godkännandet som har utförts.

För vissa typer av djurförsök kan det vara viktigt att det journalförts stambeteckning, identitet enligt märkning eller vilket kön försöksdjuren har. Vid användning av genetiskt förändrade försöksdjur kan exempelvis bara ett av könen utveckla en uppvisad skadlig fenotyp som orsakar lidande. Det är då viktigt att kön anges i journalen. Om man arbetar med en genetiskt förändrad stam där man vet att försöksdjuren kommer att uppvisa en skadlig fenotyp efter en viss tid kan det vara viktigt att journalförda detta för att kunna koppla eventuella extra vårdåtgärder ålagda av en nämnd till den specifika stammen. Identitet enligt märkning kan behöva journalföras i de fall det finns behov av att följa en specifik individ och vad det försöksdjuret utsatts för exempelvis om ett försöksdjur i en specifik grupp behandlats av försöksdjursveterinär utöver det som övriga försöksdjur i gruppen behandlats med.

Journal får föras gemensamt för en grupp försöksdjur under förutsättningen att de omfattas av samma djurförsöksetiska godkännande och utsätts för samma försöksåtgärder samt hålls i samma utrymme, exempelvis samma bur, box eller

rum. Detta gäller dock inte primater, hundar, katter eller kaniner som alltid ska ha individuella journaler.

Journaler ska sparas i minst fem år så att man ska kunna följa djurförsöket över tid och se att det stämmer överens med det djurförsöksetiska godkännandet.

Det kan vara lämpligt att be försöksledaren redogöra för hur deras personal för journal när de utför djurförsök. Det kan vara lämpligt att be föreståndaren redogöra för hur de kontrollerar att kraven om journalföring följs.

Försök 25. Dokumentation som krävs för utvärdering i efterhand samlas in i enlighet med gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande

Kontrollen bör omfatta:

- att en nämnd beslutat om att djurförsöket ska utvärderas i efterhand, och
- att försöksledaren samlar in de uppgifter som krävs för utvärdering i efterhand.

Vägledning

Djurförsök där primater används samt alla djurförsök, oavsett djurart som används, där svårhetsgraden klassificerats till ”avsevärd” ska alltid utvärderas i efterhand. Nämnden kan även besluta om att ett djurförsök ska utvärderas på grund av andra orsaker. Detta ska framgå av det djurförsöksetiska godkännandet. Det ska även framgå av det djurförsöksetiska godkännandet vilka frågeställningar som ska utvärderas i efterhand, och detta ska vara till grund för den dokumentation som samlas in. Det är försöksledarens ansvar att samla in aktuell och relevant dokumentation som krävs för att kunna göra utvärderingen i efterhand. Det kan handla om journaler, planer för skötsel av försöksdjuren, resultat från studien och andra vetenskapliga källor som använts.

Försök 26. Åtgärder i samband med avslutandet av ett djurförsök är i enlighet med gällande bestämmelser eller djurförsöksetiskt godkännande

Kontrollen bör omfatta:

- att om den djurförsöksetiska nämnden beviljat att försöksdjuret inte ska avlivas efter djurförsöket, samt att det är bestämt av försöksdjursveterinären eller experten,
- att kraven för att försöksdjuret får hållas vid liv efter avslutat djurförsök är uppfyllda,
- att det finns en plan för hur lidandet ska minskas om försöksdjuret riskerar att uppleva lidande efter avslutat djurförsök,
- att försöksdjur som inte längre ingår i djurförsök hålls enligt SJVFS 2025:28,
- att kraven för att ett försöksdjur ska få utplaceras i hem, släppas fri eller återföras till annat djurhållningssystem är uppfyllda,
- att en plan för socialisering finns då försöksdjur ska utplaceras i hem,
- att det vid behov finns ett rehabiliteringsprogram för återförande av vilda försöksdjur till sin livsmiljö, och
- att primater, hundar och katter som utplaceras ska åtföljas av den individuella dokumentationen.

Vägledning

Försöksdjur ska som regel avlivas efter att djurförsöket avslutats. I vissa fall kan försöksdjuren få fortsätta leva, exempelvis om sällskapsdjur, djur i livsmedelsproduktion eller vilda djur används för djurförsöket.

Försöksdjursveterinär eller expert ska då ha bestämt att det är lämpligt att försöksdjuren får fortsätta leva och en nämnd inte har beslutat att försöksdjuren måste avlivas. Om det finns en risk att försöksdjuren kan uppleva lidande efter att djurförsöket har avslutats måste åtgärder vidtas för att minska lidandet.

När djurförsöket är avslutat ska försöksdjuren hållas enligt SJVFS 2025:28 så länge de hålls på en försöksdjursanläggning. En nämnd får endast bevilja undantag för tiden som djurförsöket pågår. Om försöksdjur exempelvis får hållas i metabolismburar under pågående djurförsök enligt djurförsöksetiskt godkännande, måste de efter avslutat djurförsök återföras till burar som uppfyller kraven i SJVFS 2025:28 om de ska fortsätta leva.

Försök 27. Stämmer det att inga övriga brister upptäcktes vid djurskyddskontrollen

I checklistan kan du notera andra brister som du upptäckt under djurskyddskontrollen men som inte har passat in under någon av de ovanstående punkterna.

Försök 28. Försöket är undantaget krav på verksamhetstillstånd eller djurförsöksetiskt godkännande samt uppfyller kraven för undantaget

Kontrollen bör omfatta:

- om djurförsöket omfattas av något av undantagen från kravet på djurförsöksetiskt godkännande eller verksamhetstillstånd, och
- lever upp till kraven i undantagsparagraferna i 2 kap. 18–27 §§ (SJVFS 2025:28).

Vägledning

Vissa typer av djurförsök är undantagna kraven på verksamhetstillstånd och eller djurförsöksetiskt godkännande. Verksamheten ska då kunna visa och motivera hur djurförsöket uppfyller kraven i undantagsparagraferna. Det kan vara lämpligt att be personen som utför djurförsöket att redogöra för detta då det inte finns vare sig tillståndshavare eller föreståndare i dessa fall. Om det inte utförs något djurförsök under undantagsparagraferna kan denna kontrollpunkt sättas som ej aktuell.

Om djurförsöket är undantaget kravet på verksamhetstillstånd eller djurförsöksetiskt godkännande enligt undantagsparagraferna är djurförsöket även undantaget från kravet på utbildning, journalföring, rapportering av statistik, att djurförsöket ska ske på en godkänd försöksdjursanläggning och kravet på destinationsuppfödning enligt 2 kap. 27 § (SJVFS 2025:28).

När djur används enligt 2 kap. 19 och 23–26 §§ (SJVFS 2025:28) ska även djurägaren

1. informerats om vad djurförsöket innebär.
2. lämnat sitt medgivande till att djuren får användas i djurförsök.
3. informerats om att han eller hon kan återkalla sitt medgivande när som helst utan att behöva motivera detta.
4. inte få ersättning för mer än faktiska omkostnader enligt 2 kap. 18 § (SJVFS 2025:28)

För att tillämpa undantagen ska förutsättningarna i lagstiftningen vara uppfyllda.

- Undantag från kravet på verksamhetstillstånd eller djurförsöksetiskt godkännande för försöksdjur som tillfälligt används i djurförsök enligt 2 kap. 19 § SJVFS (2025:28).

Djurförsök av denna typ kan exempelvis vara hundar eller katter som används i kliniska djurförsök på en veterinärklinik eller lantbruksdjur i produktion med sedvanligt hållande av lantbruksdjur som tillfälligt används som försöksdjur. Huvudsyftet med hållandet ska vara något annat än djurförsök.

- Undantag från djurförsöksetiskt godkännande för fritt levande vilda djur eller förvildade tamdjur enligt 2 kap. 20 § (SJVFS 2025:28).

Djurförsök av denna typ kan exempelvis vara observationsstudier.

- Undantag från verksamhetstillstånd och djurförsöksetiskt godkännande vid ringmärkning enligt 2 kap. 21 § (SJVFS 2025:28).
- Undantag från verksamhetstillstånd och djurförsöksetiskt godkännande för djurparksdjur enligt 2 kap. 22 och 23 §§ (SJVFS 2025:28).

Observera att djurförsöket även kan omfatta observationsstudier på människoapa (Hominidae) och gibbon (Hylobatidae).

- Undantag från verksamhetstillstånd och djurförsöksetiskt godkännande för djur i undervisning enligt 2 kap. 24 och 25 §§ (SJVFS 2025:28).

Djur som används i undervisning kan exempelvis vara djur som används i undervisning om hållande och skötsel på naturbruksgymnasier.

- Undantag från kravet på djurförsöksetiskt godkännande för djur i undervisning enligt 2 kap. 26 § (SJVFS 2025:28).

Djurförsök av denna typ är undantagna kravet på djurförsöksetiskt godkännande under förutsättning att kraven i bestämmelsen uppfylls. Försöken kräver dock ett giltigt verksamhetstillstånd.